

Додаткові роз'яснення щодо проведення інвентаризації та обліку навчальної літератури у 2023 році

Перш за все, наголошую, що, у процесі підготовки до нового навчального року, робота з інвентаризацією/обліку підручників і раніше була край важливою, а тепер має особливе значення, адже війна порушила баланс у забезпеченні учнів навчальною літературою, ділитися якою все більше назриває необхідність, у тому числі і за межами своєї ТГ. То ж, прошу максимально доброзичливого відношення до роботи зі сторони бібліотекарів ЗЗСО та **посиленого контролю** зі сторони ОУО ТГ.

Види та терміни виконання роботи на рівні ЗЗСО:

- Максимально можливе повернення до бібфондів усієї навчальної літератури, яка була видана учням та учителям на 2022-2023 н.р. *За домовленістю між ЗЗСО та ОУО ТГ частина підручників може залишатися в тимчасовому використанні ще на один навчальний рік. але у таких випадках слід поновити акти їх передачі; При цьому передані на тимчасове використання підручники продовжують числитися у ЗЗСО, яке їх надало.*
- Інвентаризація фондів підручників та оновлення їх обліку у системі «ІСУО» за прогнозованими контингентами учнів - **червень-липень 2023 р.** **Вся робота з обліку підручників в «ІСУО» за прогнозованими контингентами має бути завершеною не пізніше 10.08.23.** **Для її проведення немає потреби відкликати відповідальних осіб з відпусток;**
- Здійснення попереднього обміну підручниками за домовленістю між ЗЗСО одної територіальної громади – бажано до 30.08.2023 р., але буде продовжено до досягнення максимально можливого рівня забезпечення;
- Упорядкування обліку підручників в «ІСУО» за **фактичними контингентами** учнів 2023-2024 н.р. – до **08.09.2023 р.** **Це – важливий етап роботи!;**
- Надання від ЗЗСО заявок до ОУО щодо додаткової потреби у підручниках за умови, що резервний фонд ЗЗСО своєї ТГ вичерпаний, – від **21.08.** до **08.09. 2023 р.;**
- Формування фондів підручників з числа тих, які перебувають на обліку ЗЗСО та взято на тимчасове використання, з тим, щоб **станом на 12.09.2023 р. досягти 100% забезпечення** підручниками (при умові їх наявності в резерві усіх ЗЗСО області). Облік підручників у «ІСУО» - це не лише показник забезпечення ними учнів, – це і аналіз дотримання та виконання програм навчання та якісна оцінка роботи ЗЗСО, ТГ та області у цілому з питань забезпечення підручниками.

Види та терміни здійснення організаційних заходів та контролю зі сторони спеціалістів ОУО ТГ:

- Методичний супровід роботи шкільних бібліотекарів: організаційні заходи з навчанням та консультуванням тих, хто не має досвіду роботи з обліку підручників в «ІСУО» - червень-вересень 2023 р. і надалі, доки вирішуються питання забезпечення;
- Контроль за обліком підручників в системі «ІСУО»: перевірка якості виконання на рівні ЗЗСО та виправлення під контролем спеціаліста ОУО (ЦПРПП) допущених помилок – особливо ретельно - 01-15 серпня 2023 р.і на час внесення потреби за фактичними контингентами учнів з 1 по 8 вересня, і надалі, якщо підручники продовжать надходити, йтиме їх взаємообмін та будуть помилки;
- Організація та контроль за перерозподілом та взаємообміном підручниками в межах ОУО ТГ, з метою досягнення максимально можливого рівня забезпечення навчальною літературою – до 05.09.2023.р. і надалі, якщо буде потреба;
- Офіційні звернення до ОУО інших ТГ з метою отримання резервних підручників в межах області – по мірі виникнення потреби, максимально - до 08.09.2023 р. і надалі, якщо контингенти зростатимуть;
- **Повне, 100% укомплектування фондів навчальної літератури на 2023-2024 н.р. для 1-4, 7-11 кл. – до 15.09.2023 р.**
- Надання звітності до ПАНО щодо забезпечення підручниками у 2023-2024 н.р. за даними обліку підручників в «ІСУО» - до 20.09.2023 р. (форми звітності та поради щодо їх формування на основі таблиць в «ІСУО» буде надано).

Облік підручників в «ІСУО»

1. У розділі «На обліку у бібфондах», при потребі, (підручники втрачено та списано по акту, або придбано на місцях у 2022-3023 н.р.), потрібно поновити їх наявну кількість за даними інвентаризації 2023 р. При цьому показник «Отримано» залишається не змінним, зміни вносяться лише у позицію – «**Кількість наявних**». Отже, якщо позиція «Отримано» якісно заповнена з минулого року, то її **НЕ видаляємо**, бо у подальшому це внесе безлад у облік. Також до обліку вносяться підручники, які було отримано у 2022-2023 н.р. – отримання за кошти державного бюджету, спонсорські, подарункові чи за місцеві бюджети – **всі підручники, отримані з різних джерел фінансування, мають бути внесеними до обліку в «ІСУО».**

Як і в минулому н.р., в позицію «Кількість наявних» потрібно **вносити інформацію лише про ті підручники, які є в наявності в бібліотеці**: не враховувати підручники, що залишилися в учнів і не повернені в заклад освіти з причини перебування учнів разом з підручниками за межами області чи країни. Але, при цьому, бібліотекар має повсякчас вносити зміни у позицію «кількість наявних», якщо учні, що тимчасово вибували, повертаються, і підручники здаються до бібліотеки. **Бажано, через взаємодію з батьками учнів,**

активізувати через класних керівників повернення підручників до бібфондів до 1 вересня, адже ці підручники мають бути видані наступним класам.

2. Зазначення потреби на підручники: на час проведення інвентаризації потреба на учнів зазначається спочатку за перспективними, затвердженими контингентами учнів на 2023-2024 н.р. (кожен ЗЗСО має такі офіційні контингенти на початок літа 2023р.). По 2-9 та 11 класах – це перевідні контингенти учнів, по 1 та 10 кл. – прогнозовані. **З початком навчального року, до 08.09.2023 р.,** прогнозовану потребу слід обов'язково замінити на реальну – за фактичними контингентами учнів 1-11 класів. Такий вид роботи дуже важливим. Адже, лише фактична потреба на підручники надасть достовірну інформацію про стан забезпечення, додаткову потребу та наявність обмінного фонду.

У ході заміни у ЗЗСО потреби в підручниках на фактичну і внесення даних тимчасового обміну, відповідальні особи ОУО особливо ретельно здійснюють перевірку якості роботи обліку у ЗЗСО (терміном від початку навчального року і до 08.09.23.)

Надалі, по мірі міграції учнів, дані щодо наявності підручників та їх потреби повинні повсякчас змінюватися протягом усього навчального року – система обліку відкрита.

3. Також бібліотекарі мають очистити показники тимчасового обміну підручниками, але виконати роботу якісно, за фактичним станом: якщо підручники повернуто до ЗЗСО, то їх потрібно зняти з позиції «віддано на тимчасове використання». Якщо ви віддали позичені підручники до іншого ЗЗСО – викресліть їх з позиції «взято на тимчасове використання». І, якщо між ЗЗСО чи ОУО ТГ досягнуто угоди щодо залишення підручників на наступний навчальний рік, то записи про обмін залишаються. Ще раз – важливо, щоб бібліотекарі вчасно і ретельно вносили дані щодо обміну підручниками – що взяли і що віддали. **Це актуально ще до 1 вересня, адже уже до початку навчального року йде інтенсивний обмін підручниками.**

Наголошую – внесені дані тимчасового обміну підручниками не впливають на більш стабільні показники наявності як тих підручників, що перебувають на обліку у бібфондах («отримано згідно замовлення» (тут не лише отримані за розподілом, але і + придбані на місцях), так і на показники «фактично в наявності». Але без показників взаємообміну не буде реальних показників як забезпечення, так і наявності резервного фонду. **Внесення**

кількості як взятих на тимчасове користування підручників, так і відданих до іншого ЗЗСО чи ОУО ТГ, є обов'язковою процедурою обліку, без цих даних далі обійтися не можемо, бо маємо і далі продовжувати взаємообмін підручниками, орієнтуючись на правдиві показники їх резерву.

Відмітки тимчасового обміну обов'язково здійснюють обидві сторони – школа, яка бере підручники, та школа, яка їх віддала.

Якщо школа бере підручники і не відмічає в «ІСУО» - це знижує показник її забезпечення та свідчить про неспрацювання адміністрації ЗЗСО.

Якщо школа віддала підручники і не відобразила це – в неї можуть бути забрані насправді не існуючі «лишки», які все ще значаться у резерві.

4. Паралельно з роботою ЗЗСО, відповідальні спеціалісти ОУО з початку серпня, на 01.09.22. і надалі, до повного завершення роботи з обліку підручників, простежують у «ІСУО» як стан виконання роботи шкільними бібліотекарями, так і правильність внесення даних до системи, аби надавати можливість бібліотекарям вчасно виправляти допущені помилки. **Також ОУО організовують як взаємообмін підручниками між ЗЗСО своєї громади, так і звертаються до ОУО інших ТГ з питань надання підручників на тимчасове використання.**

Особливості обліку підручників у розрізі класів.

1-4 кл. - на обліку лише підручники НУШ. **ЗВЕРНІТЬ УВАГУ** – починаючи від 2022 р. підручники для 4 кл. обліковуються у «ІСУО» уже не комплектами, а частинами.

5 клас – На обліку не має бути жодного підручника, виданого до 2022 р.! Внести до обліку усі отримані підручники з математики та природничого циклу. Якщо будуть надходити підручники з інших предметів – їх потрібно відразу ставити на облік в «ІСУО». Списати всі підручники, які діяли по 5 кл. у попередні роки, до 2022-2023 н.р. – всі вони не відповідають програмам навчання НУШ. Як бути, якщо замовлені підручники ще не надійшли? – обов'язково зазначити на них потребу, знаходячи їх назви за авторами, підручники яких замовлялися, та, по мірі надходження нових, вносити отриману їх кількість до позиції «Отримано».

6 клас - На обліку не має бути жодного підручника, виданого до 2023 р.! Видалити з обліку всі підручники минулих років видань, зазначити потребу для тих, які замовлялися у 2023 р. По мірі отримання підручників НУШ вчасно і відразу після отримання вписувати їх кількість до «отримано». Списання по 6 кл. має відбуватися поступово: надійшли нові підручники – можна списувати старі з

цього ж предмету. Але списання не має відношення до таблиць обліку в «ІСУО», адже старі підручники до часу списання числяться в паперових книгах обліку. **УВАГА!** Якщо на момент інвентаризації до системи обліку в «ІСУО» ще не буде внесено нові переліки замовлених підручників» - не вписуйте туди потребу за старими їх назвами минулих років – треба буде зачекати до серпня, доки перелік старих підручників в «ІСУО» буде змінено на нові, НУШ.

7 клас - «Історія України», «Всесвітня історія» та «Інформатика» - лише 2020 року, а видання попередніх років з цих предметів повинні бути списаними та не значитися у обліку. З інших предметів продовжують діяти підручники, видані у 2015-2016 рр. та довидані у 2020-му. Підручники 2015-2016 р.в. **НЕ СПИСУТЬСЯ**, навіть якщо у школі достатньо нових – 2020 р.в. У такому випадку всі старі підручники продовжують перебувати на обліку, і, якщо вистачає нових, то потреба на старі видання зазначається як «0». *(далі «картинками» наведено приклади різних ситуацій забезпечення, коли поєднано нові та старі підручники).*

8 клас - «Історія України», «Всесвітня історія» та «Інформатика» - лише 2021 року, а їх аналоги попередніх років повинні бути списаними і не значитися у обліку. Продовжують діяти підручники, видані у 2016 році, та довидані у 2021-му. Підручники з інших предметів 2016 р.в. **НЕ СПИСУТЬСЯ**, навіть якщо у школі достатньо нових, перевидання 2021 р.; їх облік аналогічний обліку у 7 класі.

9 клас - Поки що не видаляємо з обліку підручники з предметів «Історія України», «Всесвітня історія», «Основи правознавства» та «Інформатика», видані у 2022 р.. На них, також, і потребу залишаємо. Підручники мали бути перевиданими за новими програмами у 2022 р., але, за умови стану війни, питання їх видання за замовленнями поки що не вирішене, то ж, можливе часткове використання старих видань, або перехід на електронні версії нових. Надалі буде уточнено щодо використання чи не використання цих підручників. Підручники з інших навчальних предметів, видані у 2017 р., продовжують перебувати у використанні.

10 клас – аналогічно 9 класу. По мірі отримання замовлених конкурсних видань будемо ставити на облік нові і списувати старі з предметів «Історія України», «Історія України», «Правознавство», «Громадянська освіта», «Географія», «Зарубіжна література», «Захист Вітчизни». З решти предметів, якщо навіть будуть надходити перевидані підручники, видання 2018 року залишаються на обліку та не підлягають списанню.

Приклади обліку підручників у 7 та 8 класах, коли у школі в наявності діючі підручники різних років видання:

«Алгебра», авт. Мерзляк, 8 клас.

7 клас – потреба на 50 учнів. - два класи – 29 та 21 уч.

У наявності підручники цього ж автора:

2016 року – наявних 40 прим., 2021 року – отримали 19 прим.

Облік матиме такий вигляд:

Рік видання	Фактична потреба		разом	На обліку		рух		Для обміну	
	учні	учителі		отрим.	наявн.	взято	віддано	не вистачає	резерв
2016	29	1	30	42	40	0	10	0	10
2021	21	1	22	19	19	3	0	3	0

Інший приклад:

Рік видання	Фактична потреба		разом	На обліку		рух		Для обміну	
	учні	учителі		отрим.	наявн.	взято	віддано	не вистачає	резерв
2016	0	0	0	42	40	0	20	0	40
2021	50	2	52	50	50	2	0	2	0

Чому так важливо позначити резерв підручників 2016 р. і ні в якому разі їх не списувати? - вони відповідають програмам навчання і можуть використовуватися в інших школах. Аналогічно – підручники від 7 до 11 кл.

Про «засмічення» обліку в «ІСУО» вже не діючими та не відповідаючими програмам навчання підручниками. У минулому році, уже не така значна частина ЗЗСО, але все ж не прибрали з обліку не діючі підручники, які вже не відповідають програмам навчання - не діючі підручники не лише перебували на обліку – по них і потреба значилася! У 2021 р. були приведені приклади, які і нині актуальні:

На обліку перебуває значна частина підручників, які повинні бути списаними як непридатні програмам навчання	рік видання	Фактична потреба учні+учителі	На обліку у бібфондах		Рух підручників			% забезпечення підручниками учнів + учителів	Інформація для обміну		
			Отримано	Кількість наявних	Тимчасовий обмін		Разом підручників на 2021-2022 н.р.		Не вистачає	Резерв	
					Взято	Віддано					
«Всесвітня історія»	Бонь О.І., Іванюк О.Л.	2015	80	82	82	0	0	82	102.5%	0	2
«Всесвітня історія»	Гісем О.В.	2015	451	502	515	12	15	512	114.19%	0	64
«Всесвітня історія»	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	2015	543	669	779	0	0	779	143.46%	0	236
«Всесвітня історія»	Крижановський О.П., Хірна	2015	106	76	76	0	0	76	71.7%	30	0
«Всесвітня історія»	Ліхтей І.М.	2015	143	222	222	2	0	224	155.24%	0	79
«Всесвітня історія»	Подалія Н.Г., Лукач І.Б.	2015	111	100	100	0	0	100	90.09%	11	0
«Всесвітня історія»	Пометун О.І., Малієнко Ю.Б.	2015	831	1159	1173	3	0	1176	141.16%	0	342
«Всесвітня історія»	Щупак І.Я.	2015	202	196	209	0	0	209	103.47%	0	7
«Всесвітня історія»	Васильків І.Д., Островський	2020	2268	2472	2407	1	0	2408	106.13%	0	139
«Всесвітня історія»	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	2020	3506	3983	3989	14	58	3945	113.78%	0	483
«Всесвітня історія»	Подалія Н.Г., Лукач І.Б.	2020	52	54	54	0	1	53	103.85%	0	2
«Всесвітня історія»	Пометун О.І., Малієнко Ю.Б.	2020	1112	1217	1195	9	14	1190	107.46%	0	83
«Всесвітня історія»	Сорочинська Н.М., Гісем О.О.	2020	854	875	950	0	36	914	111.24%	0	96
«Всесвітня історія»	Щупак І.Я., Бурлава О.В.	2020	5376	5516	5597	11	22	5586	104.11%	0	221

У даному прикладі мова йде про ті підручники, які не просто перевидані, а вже мають бути списаними як невідповідні програмам навчання – старі видання з історії та інформатики 5-8 кл. **Напрошується висновок – ці ЗЗСО продовжують використовувати непридатну програмам навчання л-ру, якщо навіть потреба зазначена, ними обмінюються... ???**

Шановні бібліотекарі ЗЗСО! Будь ласка, виправте помилки, описки та недоречності, які ви допустили у 2021-2022 рр., та так і не виправили. **БУДЬТЕ УВАЖНИМИ:** У разі проведення аудиту вже за мирного часу, допущені в статистиці забезпечення підручниками помилки будуть «відправним пунктом» ретельного дослідження тих ЗЗСО та ОУО ТГ, які, при 100% забезпеченню в межах області, допускають неповноцінне забезпечення навчальною літературою.

Далі – аналіз помилок з обліку підручників у 7 класі одного з ЗЗСО області та висновки, які можна зробити.

7 клас														
№	Назва підручника(предмету)	Автор(и)	Н.р. видання	Фактична потреба на учнів на 2021-22 н.р.	Фактична потреба на вчителів на 2021-2022 н.р.	Фактична потреба учні+вчителі	На обліку у бібфондах		Рух підручників		Разом на 2021-2022 н.р.	% забезпечення підручниками учнів	Інформація для обміну	
							Отримано	К-сть наявних	Тимчасовий обмін				Не вистачає на учнів + вчителів	Резерв понад потребу учнів
									Взято	Віддано				
1	"Біологія"	Остапченко Л.І.	2015	45	0	45	52	50	0	0	50	111.11%	0	5
2	"Географія"	Кобернік С.Г..	2015	53	0	53	52	49	0	0	49	92.45%	4	0
3	"Інформатика"	Казанцева О.П.	2015	45	0	45	38	38	0	0	38	84.44%	7	0
7	"Хімія"	Григорович О.В.	2015	53	0	53	52	50	0	0	50	94.34%	3	0
8	«Алгебра»	Істер О.С.	2015	45	0	45	52	50	0	0	50	111.11%	0	5
9	«Англ. мова (7-й рік)»	Морська Л.І.	2015	0	0	0	19	19	0	0	19	не задано	0	19
10	«Англ. мова (7-й рік)»	Несвіт А.М.	2015	45	0	45	52	52	0	0	52	115.56%	0	7
11	«Всесвітня історія»	Гісем О.В.	2015	45	0	45	60	60	0	0	60	133.33%	0	15
12	«Всесвітня історія»	Пометун О.І.	2020	45	0	45	55	55	0	0	55	122.22%	0	10
13	«Геометрія»	Єршова А.П.	2015	45	0	45	52	52	0	0	52	115.56%	0	7
14	«Зарубіжна література»	Ніколенко О.М.	2015	53	0	53	52	51	0	0	51	96.23%	2	0
15	«Інформатика»	Ривкінд Й.Я.	2020	45	0	45	55	55	0	0	55	122.22%	0	10
16	«Історія України»	Гісем О.В.	2015	45	0	45	52	52	0	0	52	115.56%	0	7
17	«Історія України»	Власов В.С.	2020	45	0	45	55	55	0	0	55	122.22%	0	10
21	«Основи здоров'я»	Тягіна О.В.	2015	45	0	45	52	50	0	0	50	111.11%	0	5
23	«Українська література»	Авраменко О.М.	2015	53	0	53	52	50	0	0	50	94.34%	3	0
24	«Українська мова»	Ющук І.П.	2015	45	0	45	62	62	0	0	62	137.78%	0	17
25	«Фізика»	Бар'яхтар В.Г.	2015	53	0	53	37	43	0	0	43	81.13%	10	0
Разом усіма мовами за кількістю використовуваних у поточному н.р. підручників:												90.82%		

Підручники з «Історії України», «Всесвітньої історії» та «Інформатики» не лише не видалено з обліку – по них також зазначена потреба, як і по нових, тобто – потреба з предмету подвоєна, відповідно загальна по 7 класу – завищена аж на 135 прим. Фактично – використовуються і нові, і старі – непридатні програмам навчання підручники – це значне порушення виконання навчальних програм.

І, постільки, старого підручника з інформатики ще і «не вистачає», це занизило загальний показник забезпечення по школі, і далі – по ТГ та області.

З наведеного вище прикладу обліку можна зробити висновок і про організаційну роботу ОУО (як не якісну!), адже, після отримання перевиданих підручників для 7 кл. у 2020 р. у цій громаді не здійснили повноцінний обмін підручниками – не переділили за авторами, як це переконливо радив в ІМЗО (МОН). Потрібно було переділити таким чином, щоб одні школи отримали нові підручники, а її фонди передати до шкіл, де не вистачало конкретного автора попереднього видання. Але були порушення правил надання підручників, коли школам просто добавляли довидані у 2020 р. підручники, не зважаючи на те, що автори різні. Перевидані підручники потрібно було надати окремим школам, а забрані у них розподілити між іншими таким чином, щоб 100% забезпечити усіх.

Після того, як зміните контингенти учнів на фактичні, ще раз здійсніть самоперевірку повноти та правильності ведення обліку підручників в «ІСУО» від 1 до 11 класу.

Чи працюють у системі обліку підручників філії?

Так, працюють, якщо у них є окремий облік підручників (працівник цього закладу мав провести інвентаризацію). Якщо підручники на обліку у опорному НЗ, то і вносить їх до програми обліку саме цей НЗ з урахуванням потреби у підручниках філій. Опорна школа має прослідкувати, щоб не було дублювання у кількості підручників чи потребі на них – адже замовлення здійснювалося саме опорним ЗЗСО.

Якщо помітили відсутність у переліках системи «ІСУО» деяких підручників – повідомте, будь ласка, відповідальну особу в ОУО, підручник якого автора відсутній, В.о. має впевнитися в відсутності зазначеної назви, та повідомити про це обласного методиста чи розробників програмного забезпечення .

Прошу звернути увагу на необхідність до **15.08.23**, під контролем ОУО, здійснити передачу фонду підручників від ЗЗСО, які **закриваються на 01.09.23.** до ЗЗСО, куди переходять учні цих шкіл, та у яких підручники мають бути поставлені на облік у відповідності до зазначених термінів. **Також ОУО потрібно проконтролювати, чи були передана вся діюча навчальна література з уже закритих у попередні роки шкіл.**

Прошу не вимагати назад підручники, які ЗЗСО (ОУО ТГ) надавали іншим на постійне використання – їх передача згодом буде узаконена наказом по ДОН, головне – це мати акти про передачу. На даний час все ще не визначена перспектива класів та статусу окремих ЗЗСО інтернатного типу, тому наказ буде пізніше.

Методист ПОППО Н. Атахаджаєва